

Przeszłość i Przyszłość Syrenich Stawów

e-publicacja opracowana w ramach projektu:

Szczecin - Syrenie Stawy
FOTOGRAFICZNA
PODRÓŻ W PRZESZŁOŚĆ

PROJEKT,
REALIZACJA
STOWARZYSZENIE

WSPÓŁPRACUJĄCY

LASY
MIĘSKIE
SZCZECIN

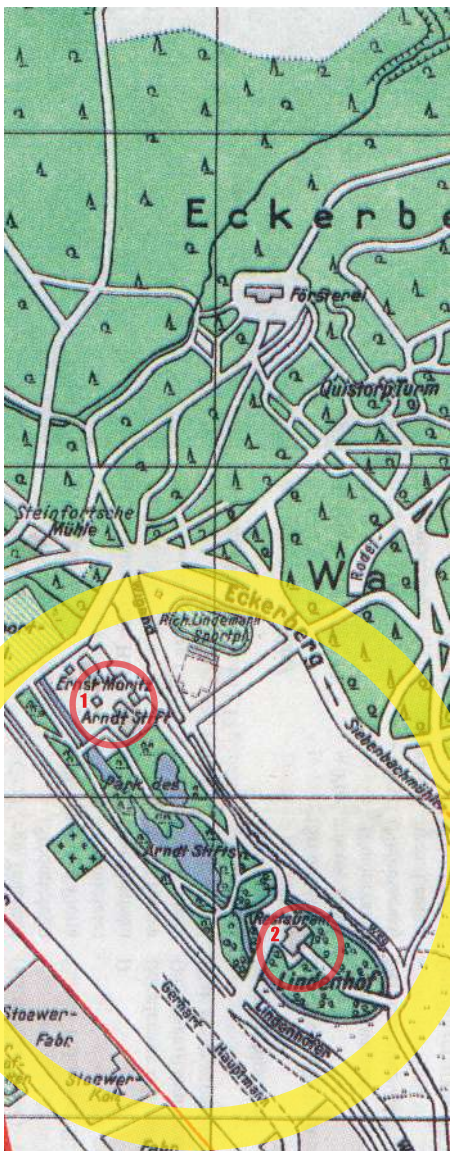
PROJEKT
DOFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
URZĘDU MIASTA SZCZECIN

1

SYRENIE STAWY w SZCZECINIE PRZESZŁOŚĆ przed wiekami

Obecnie SYRENIE STAWY to miejsce rekreacji na terenie Zespołu Parków Kasprowicza-Arkoński w Szczecinie. Dawniej to miejsce określały dwa wzniesienia Eckerberg (*Żółdziowe Wzniesienie*) i Lindenhof (*Lipowy Dwór*), oba podobnej wysokości, około 24 - 26 m. n.p.m. Znając ich wysokości oraz rzeźbę terenu widać, że nie są to góry, ani wzgórze, tylko wniesienia. Eckerberg swoją nazwę zawdzięcza wzniesieniu wystającemu niegdyś z mokradł i porośniętemu dębami, które było zlokalizowane > patrz nr 1 na mapie obok. Lindenhof znajdowało się około 600 metrów dalej, w miejscu dzisiejszej Zielonej Szkoły na Syrenich Stawach > patrz nr 2 na mapie obok. Lindenhof wcześniej zwane było Nemitzer Werder. Nemitz to dawny Niemierzyn, a Werder oznacza ostrów, zarośniętą wyspę na podmokłym terenie lub na bagnach.

Wzniesienia 1. Eckerberg, 2. Lindenhof zaznaczone na fragmencie mapy z 1931 roku

1277 - Eckerberg należał do wsi Krekow (*Krzekowo*), która poprzez zakup w 1277 roku, stała się częścią Szczecina. W średniowieczu pomiędzy Eckerberg a Sandsee (jezioro *Piaskowe*, ob. *Goplany*) znajdował się młyn Steinfurter Mühle, który działał do około 1850 roku. Po tym jak podupał, rozpadł się i nigdy nie został odbudowany.

XVI wiek - Rada Szczecina ze skonfiskowanych gospodarstw znajdujących się w Krekow utworzyła majątek dzierżawny (tak jak robiła to na innych terenach) i wówczas okolica wokół Eckerberg została przyłączona do tego majątku. Prawdopodobnie wtedy na wzniesieniu utworzono owczarnię.

pod koniec XVIII wieku - owczarnia na wzniesieniu Eckerberg należała do folwarku Krekow i zajmowała 49 mórg, na których znajdował się budynek wraz ze stajniami o wartości 249 talarów.

1794 - radca dworu o nazwisku Schmidt poddzierżawił Eckerberg wraz z kilkoma częściami terenu folwarcznego (46 mórg w całości) i udało mu się przekształcić dzierżawioną ziemię w dzierżawę wieczystą* zachowując równocześnie prawo do wypasu na polach Krekow**. Dzierżawa przechodziła z rąk do rąk, aż do roku 1806, kiedy trafiła do szczecińskiego kupca Kuglera.

* - 'Erbzins' synonim 'Erbpacht', obecnie tłumaczone jako dzierżawa wieczysta, dawniej niejednoznaczne, według: <https://de.wikipedia.org> 'Erbzins' był specjalną formą dzierżawy i oprócz opłaty rocznej trzeba było świadczyć np. usługi dla wojska.

** - 'Hütungsgerechtigkeit' - brak polskiego odpowiednika i współczesnej definicji niemieckiej. Według 'Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten' i 'Lehrbuch des Allgemeinen Landrechts' był to przepis pozwalający na wypas bydła na nie swoim terenie pod określonymi warunkami.

PROJEKT,
REALIZACJA
STOWARZYSZENIE

WSPÓUPRACIA

LASY
MIĘSKIE
SZCZECIN

PROJEKT
DOFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
URZĘDU MIASTA SZCZECIN

1806 - dzierżawa trafiła w ręce szczecińskiego kupca Kuglera. Przekazano mu również dużą część, w większości jeszcze zalesionego terenu, który po ugodzie z Wussow przypadł miastu, łącznie 900 mórg ziemi, a po ustaleniach z Nemitz, również Nemitzer Werder. Zgodnie z ustaleniami zawartymi z Krekow przydzielono mu dodatkowo 261 mórg ziemi w ramach odszkodowania za prawo do wypasu, zwiększono jednakże znacząco opłatę dzierżawną należną miastu. Na leśnej części Wussow Kugler utworzył mały majątek ziemski zwany Waldhof, w pobliżu którego powstała później cegielnia.

1826 - majątek Eckerberg wraz z owczarnią stał się własnością wojska i był wykorzystywany jako plac ćwiczebny. Owczarnia na wzniesieniu Eckerberg była zawsze dzierżawiona wraz z majątkiem.

1851 - ówczesny właściciel Eckerberg, pan Zierlod, sprzedał dr. Viekowi część swojego majątku wraz z prawami do użytkowania źródeł. Pan dr Viek zbudował zakład wodolecznictwa i w następnych latach rozbudował swój majątek dokupując dodatkowe tereny. Przed kurortem utworzył ogrody ozdobione roślinami, drzewami, małymi stawami i fontannami. W 1890 roku na tyłach domu zdrojowego zbudował ogród zimowy z przeszklonym dachem. Wszystko to wraz z lasem zapewniało przyjemny pobyt i spacer w cieniu drzew nie tylko kuracuszom, ale również mieszkańcom Szczecina.

1873 - Towarzystwo Budowlane Westend, założone przez radcę handlowego Johanna Quistorpa, nabyło za 270 000 marek majątek Eckerberg planując wykorzystanie warunków gruntowych tego terenu do założenia wodociągów dla nowej dzielnicy Westend. Później na wzniesieniu Eckerberg powstał szpital psychiatryczny fundacji Ernsta Moritza Arndta, zbudowany i prowadzony na koszt Quistorpa, a obok, w miejscu obecnych Syrenich Stawów - park fundacji (Park des Arndt Stifts) o powierzchni około 15 hektarów.

1893 - majątek Eckerberg, o powierzchni 334 hektarów, graniczył z Krekow (*Krzekowo*), Nemitz (*Niemierzyn*), obrębem miasta Szczecina, Wussow (*Osów*) oraz z Eckerberge - miejskimi terenami leśnymi o tej samej nazwie. Od przejścia na własność Pommerscher Industrie-Verein (*Pomorskiego Związku Przemysłowego*) uległ wyraźnym zmianom. Powstały ścieżki spacerowe i skwery utworzone przez Johanna Quistorpa. Również droga prowadząca do Lindenhof, która była wcześniej w złym stanie, uległa poprawie i stała się bardzo wygodna dzięki chodnikowi wyłożonemu płytami cementowymi. Tereny te, szczególnie w niedziele, stały się ulubionym miejscem wycieczek. Przyczyniła się do tego również, stojąca na wzniesieniu Lindenhof, jedna z popularniejszych restauracji w przedwojennym Szczecinie. Została nazwana tak samo jak wzniesienie Lindenhof (*Lipowy Dwór*). Restauracja oferowała sielankowy nastrój, koncerty na świeżym powietrzu, pierwszorzędną kuchnię, własną cukiernię, komfortowe pomieszczenia na imprezy, ogródek na świeżym powietrzu, plac zabaw dla dzieci i mini ogród zoologiczny. Właścicielem restauracji był Johannes Quistorp. Pierwszym dzierżawcą - od 1899 do 1901 roku - był Julius Höft, następnie:

od 1902 do 1903 roku - Karl Boelke,
od 1904 do 1913 roku - Eduard Retzlaff,
od 1914 do 1923 roku - Max Dethert,
od 1924 do 1935 roku - Franz Schröder i Karl Winkelmann,
od 1936 do 1941 roku - Erich Beck.

około 1925 r.

1908 - syn Johanna Quistorpa, Martin, sprzedał miastu (kontrakt wymienia obok sprzedawcy *Pomorski Związek Przemysłowy*) tereny o łącznej powierzchni 526 hektarów (w tym tereny obecnych *Syrenich Stawów*) za 3,5 miliona ówczesnych marek. Jednocześnie w ramach tej sprzedaży Martin Quistorp przekazał miastu bezpłatnie Park Quistorpa (obecnie *Park Kasprzowicza*).

Źródło:

- Artykuł z archiwalnej, szczecińskiej gazety z 1893 roku, znaleziony przez Panią Alicję Witkowską w zasobach Książnicy Pomorskiej w Szczecinie, który w całości wraz z tłumaczeniem, zrealizowanym dzięki współpracy z Panią dr Anną Porchawką-Mulicką, jest dostępny na stronie <https://www.naszewycieczki.pl> pod nazwą 'Eckerberg - Żołędziowe Wzniesienie - artykuł z 1893 roku'.

- Książka 'Rozwój przestrzenny Szczecina' Bogdany Kozińskiej.

- Archiwalia z przełomu XIX i XX wieku dostępne w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie i Archiwum Państwowym.

PROJEKT,
REALIZACJA
STOWARZYSZENIE

WSPÓUPRACJA

PROJEKT
DOFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
URZĘDU MIASTA SZCZECIN

SYRENIE STAWY w SZCZECINIE

OBECNIE po rewitalizacji

2018-2023

STACJE PRZYRODNICZO - DYDAKTYCZNE:

1. GRZYBY I POROSTY
2. BUCZYNA
3. PŁAZY
4. ŁOZOWISKO
5. PŁAZY I GADY
6. RUNO LEŚNE
7. CIS
8. PAPROCIE
9. ROŚLINNOŚĆ WODNA I BAGIENNA
10. PTAKI I SSAKI
11. TRAWY, TURZYCE I SITY

SZLAKI

PRZYRODNICZO - DYDAKTYCZNE:

- S1. ZBIOROWISKA LASÓW LIŚCIASTYCH
- S2. PTASIE SIEDLIKO
- S3. EKOTOP
- S4. FLORA HYDROGENICZNA
- S5. OLSZYNA ŹRÓDLISKOWA

- A. ZIELONA SZKOŁA
- B. PLAC EDUKACJI PRZYRODNICZEJ
- K. KŁADKA
- P. POMOST

Syrenie Stawy czekały na rewitalizację ponad 70 lat. Lokal 'Lindenhof' (Lipowy Dwór) rozszabrowano po wojnie. Pozostały tylko schodki i zasypane fragmenty piwnic, które zarastały przez dziesięciolecia. Pierwszą koncepcję zagospodarowania terenu pod nazwą 'Arboretum Syrenie Stawy' przedstawił w 2010 roku architekt Leszek Herman. Zakładała m.in. budowę obiektu dydaktycznego z oranżerią na miejscu dawnego sanatorium fundacji E. M. Arndta. Obecny kształt Syrenich Stawów jest efektem realizacji projektu architektonicznego wykonanego w lipcu 2018 roku przez architekta Sławomira Adrabińskiego. Z pierwotnego projektu wykonano dwa pomosty i przepust. Rewitalizację zrealizowano na 18 hektarach jako 'Centrum ochrony bioróżnorodności Syrenie Stawy w Parku Leśnym Las Arkoński' – prace budowlane zakończono w październiku 2018 roku. W ramach inwestycji wykonano ok. 3 km alejek tworzących szlak przyrodniczo-dydaktyczny. Wzdłuż szlaków tematycznych powstały stacje przyrodnicze z altanami, ławkami i planszami edukacyjnymi. W miejscu dawnej restauracji 'Lindenhof' zbudowano ośrodek edukacji przyrodniczej z zespołem wiat – tzw. ZIELONA SZKOŁA, a przyległy plac wyposażono w terenowe gry edukacyjne. Przy trzech wejściach na Syrenie Stawy postawiono bramy wyposażone w siedziska oraz plansze z mapami i historią tego terenu. Wykonawcą robót budowlanych była firma NIWA Szczecin. Rewitalizację zrealizowano dzięki dofinansowaniu z funduszy unijnych (ok. 4,0 mln zł) i środków własnych Gminy Miasto Szczecin – łączny koszt inwestycji wyniósł ok. 7,8 mln PLN. W 2020 roku Syrenie Stawy wygrały w plebiscycie na Miejską Strefę Harmonii pn. 'Słyszę Dobre Dźwięki' (organizowanym przez Filharmonię im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie) z najniższym poziomem hałasu (46.70 dB).

PROJEKT,
REALIZACJA
STOWARZYSZENIE

WSPÓŁPRACA

PROJEKT
DOFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
URZĘDU MIASTA SZCZECIN

SYRENIE STAWY w SZCZECINIE

PRZYSZŁOŚĆ

drugiej części

fort. 2018-2023

Druga część Syrenich Stawów jest położona między stadionem 'Arkonía' a ulicami Arkońską, Fałata i Poziomkową. Prowadzą tu dzikie ścieżki, którymi czasami ktoś się zapyści depcząc cenne stanowiska przyrodnicze rodzimych gatunków roślin chronionych. Ochronę przyrody z jednoczesnym umożliwieniem rekreacji zakłada koncepcja rewitalizacji pn. Syrenie Stawy 2. Projekt powstał w pracowni projektowej 'Grupa MGM' Sławomira Adrańskiego i nawiązuje do rewitalizacji pierwszej części Syrenich Stawów przeprowadzonej w 2018 roku po drugiej stronie ulicy Poziomkowej. Połączone części Syrenich Stawów obejmowałyby 24 hektary. Były to największy ogólnodostępny obszar parkowo - rekreacyjny w Szczecinie, który w naturalny sposób zespółiłby Park Kasprowicza z Parkiem Leśnym Arkońskim, przez co szybko stałby się celem wycieczek dla rowerzystów, spacerowiczów, mieszkańców i turystów odwiedzających Szczecin.

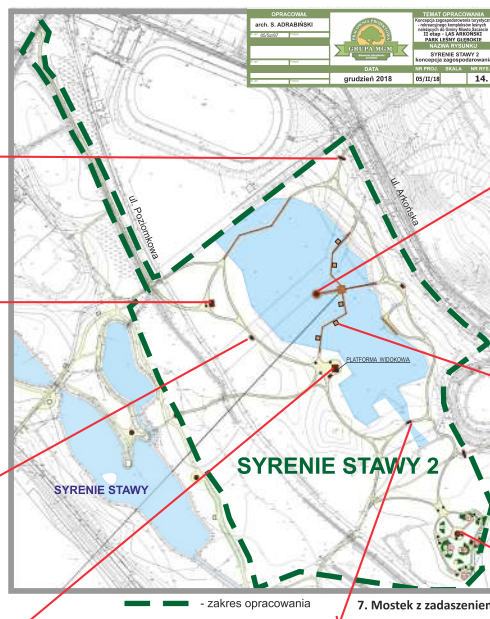
1. Brama trójdzielna z planszami

3. Wiata ze stołem i ławkami - mała gastronomia

5. Wiata prostokątna

2. Pomost widokowy z wiatą sześciokątną

4. Pomost z miejscem wypoczynkowym

6. Platforma widokowa

7. Mostek z zadaszaniem

8. Wiata sześciokątna z kregiem na ognisku

POMYSŁ I OPRACOWANIE PROJEKTU

'SZCZECIN - SYRENIE STAWY - FOTOGRAFICZNA PODRÓŻ W PRZESZŁOŚĆ' - STOWARZYSZENIE NASZE WYCIECZKI,
DOFINANSOWANIE - GMINA MIASTO SZCZECIN (UMOWA NR WK/OKO/9/2023 CRU NR 23/0000686).

W OPRACOWANIU ZAWARTO INFORMACJE WCZEŚNIEJ NIEPUBLIKOWANE
OPRACOWANE PRZEZ CZŁONKÓW STOWARZYSZENIA NASZE WYCIECZKI
DZIĘKI POMOCY PANI DR ANNY PORCHAWKI-MULICKIEJ.

ZDJĘCIA ARCHIWALNE - KSIĄŻNICA POMORSKA W SZCZECINIE,

ZDJĘCIA WSPÓŁCZESNE - ŻANETA MACIEJOWSKA I RAFAŁ WITKOWSKI,

ZA POMOC DZIĘKUJEMY KRZYSZTOFOWI MATUSZAKOWI - LASY MIEJSKIE SZCZECIN.

COPYRIGHT © 2023 STOWARZYSZENIE NASZE WYCIECZKI; WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE. WYKORZYSTANIE
W JAKIEJKOLWIEK FORMIE W CAŁOŚCI LUB CZĘŚCI ZDJĘĆ, ILUSTRACJI LUB TEKSTU BEZ PISEMNEJ ZGODY JEST ZABRONIONE.

Więcej
o projekcie:

<https://www.naszewycieczki.pl/aktualnosci/1187-2023-projekt-szczecin-syrenie-stawy-fotograficzna-podroz-w-przeszlosc>

PROJEKT,
REALIZACJA
STOWARZYSZENIE

WSPÓŁPRACA

LASY
MIEJSKIE
SZCZECIN

PROJEKT
DOFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW
URZĘDU MIASTA SZCZECIN

